

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja 10—K pol leta 5— " četrt leta 2-50 " posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " dvakrat . . . 12 " " " trikrat . . . 10 " za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Vabilo

na

zborovanje

vseh slovenskih učiteljskih abiturientov in abiturientk, ki se vrši

dne 17. julija 1911 v Ljubljani.

Podpisani odbor vabi tem potom cenjeno učiteljstvo, posebno pa učiteljski naraščaj, na zgoraj imenovano zborovanje, ki bo za nas načelne važnosti in na katerem se bodo razmotrivala za nas najpomembnejša in najaktualnejša stanovska vprašanja.

Istim potom vabimo na zborovanje tudi prijatelje učiteljskega stanu, ki se interesujejo za bodočem razvoju tega stanu v narodu.

Najljubdeje naznanjamo, da posebnih vabil ne bomo razpošiljali in so tem potom vabljeni tudi zastopniki posameznih korporacij. Na večer se priredi vrtni koncert.

Podrobni dnevni red objavimo pravočasno v stanovskem glasilu kakor tudi v drugih slovenskih listih.

V Ljubljani, dne 4. julija 1911.

Priljubljeni odbor.

Samojedi.

Duhovščina-kateheti in mi! — „Povsod nas odrivajo.“ — In smo se borili do 1. 1910. — Delovanje „Društva slov. katehetov.“ — Deželni odbor na zatočno klop! — Usmiljeni samaritanci. — Končamo mirno.

Samoljubno in samojedno vlogo v našem stanu razumevajo nekateri kateheti nad vse mojsterski način — to jim moramo priznati!

Le pogledimo Slomškovo zvezo. To znajo izrabljati eminentno v lastno korist in v škodo posvetnega učiteljstva. Le pogledimo „Slovenskega Učitelja!“ — Kako imenitno ga znajo izrabljati, kako imenitno se jim je posrečilo iz njegega popolnoma izriniti zahteve posvetnega učiteljstva

in kako silijo vedno le s specialno svojimi zahtevami v ospredje.

Poročila imenovanega lista so itak vsa katehetska, če je pa kaj o posvetnem učiteljstvu notri, je to notica, ki jo spise katehet in ki intrigira med posvetnim učiteljstvom — da okorišča sebe in učiteljsko duhovščino spleh.

No, koliko jim je resničnega na združiti učiteljske duhovščine s posvetnim učiteljstvom, to so pokazali jasno, da ne sodelujejo spornozumno s posvetnim učiteljstvom v Slom. Zvezi, ampak so si osnovali svoje „Katehetsko društvo“, ki čisto dela sklepe in korake, ki odločno nasprotujejo in so na škodo posvetnemu učiteljstvu.

Če trpe hegemonijo nad stanom Slomškarji — je to njihova stvar; naša dolžnost je pa, da branimo interese posvetnega učiteljstva pred lijakmi, ki so se dos-daj borili natihem zoper posvetno učiteljstvo in njega interese, a so danes ta boj že tudi javno priznali.

In zato lahko trdimo: Duhovščina, kateheti in klerikalni princip samovlade duhovske aristokracije v našem narodu je oni faktor, ki je edini oviral regulacijo plač posvetnega učiteljstva, ker je principialni nasprotnik dobro situiranega posvetnega učiteljskega stanu z ozirom na šolstvo, vzgojo in posebno z ozirom na narodno socialno delo posvetnega učiteljstva in tako na pridobivanja politične moči!

Do boja med duhovščino in učiteljskim stanom mora priti, ker učiteljstvo bo moralo prej ali slej tirjati pravice, ki so si jih oni prisvojili v šolstvu in vzgoji, ker te pravice po vsej pravičnosti pripadajo posvetnemu učiteljstvu; posvetno učiteljstvo bo moralo tirjati socialno delo v narodu zase, ker je to sveta naloga edino posvetnega učiteljstva, ker je kulturna misija učiteljskega stanu v narodu boj za narodni obstanek: narodno socialno delo v vseh panogah.

In tedaj šele, ko bo ta boj dokončan, tedaj šele si bomo lahko rekli, da se vrši narodno socialno delo slovenskega naroda zares v narodnem duhu in v narodnem smislu. Ne

bodo se tedaj skrivali za socialnim delom v narodu interesi le enega — duhovskega stanu.

To je naša tako odkrita beseda, kakor bo naš boj v tem oziru dosleden!

Toda povrnimo se nazaj k nam najbližjemu in našim stanovskim interesom najkvarnejšemu elementu, ki ga kot najkvarnejšega ne proglašamo le mi, temveč imamo zaznamovat celo tozadavne trditve posvetnega učiteljstva iz Slom. Zveze.

V „Slovenskem Učitelju“ (št. 6.) piše neki katehet v kateh-tskih beležkah sledeče:

„Povsod nas odrivajo.“

„Kar se je zadnjih deset let izvršilo potom deželnega zbora kranjskega v prid učiteljstvu, od tega ljudskošolski katehetje niso — v kolikor presodimo — popolnoma nič participirali; bili so povsod potisnjeni v kot.“

Pred 6. leti so bili možje, ki bi morali vendar tudi za nas skrbeti, tako izredno čudno razpoloženi, da za nas niso videli in poznali draginje, ki je od takrat že zopet za dokaj odstotkov poskočila.“

Tako piše katehet — gotovo živčev v svoji preoblosti — zakaj možakar tega ne pove, da pride katehet v statusu takoj v II. plačilni razred, medtem ko mora laziti posvetni učitelj počasi — odvijajoč in odvijajoč ga za kateheti — od IV. razreda naprej.

Tudi tega dotični katehet ne pove, da sta bila katehet Č a d e ž, urednik „Slov. Učit.“ — eden izmed peterih ljubljanskih katehetov, in katehet A ž m a n iz Postojne ekstra statum pomaknjena kar čez štirinajst oseb posvetnega učiteljstva — v prvi plačilni razred, v katerega pride posvetni učitelj komaj po tridesetih službenih letih, ona dva pa imata komaj par službenih let.

Država je dala duhovščini — kot neoženjencem — imenitno plačo poleg že itak obilnih določenih dohodkov, s katero bi se lahko dobro

preživljala marsikaka delavska ali učiteljska rodovina: tako se vsepovsod odrija duhovščina in se pri nas odvijajo kateheti!

In mi smo se borili do 1. 1910.

„Slov. Učit.“ piše dalje:

„Lani so odrezali zopet košček skorje vsem, tudi ženskemu učiteljstvu, katehetov niso omenjali češ, saj so skromni in se lahko vadijo še dalje v postu in zatajevanju; bodo vsaj praktično pokazali, kaj je čednost potrpežljivosti, (Ako bi kdo trdil, da se je po lanskim postavi glede všteta provizoričnih let tudi nam dovolilo nekaj ugodnosti, bi ga zavrnilo in opozorilo na § 6. dež. zak. z dne 5. decembra 1889, ki nam že zagotavlja to pravico)“

Posebno dobro odseva samogoltnost iz tega odstavka!

Torej iste pravice, ki si jih je oženjeno posvetno učiteljstvo priborilo šele lani, oziroma ki so mu jih dali šele lani, imajo kateheti že od leta 1889. in kateheti zahtevajo iz nevoščljivosti zato, ker se je dalo posvetnemu učiteljstvu nekaj, sedaj koncesij in sebi zopetnega poboljšanja.

Tu se vidi ona krščanska ljubezen do bližnjega v jasni luči: samogoltnosti.

Če si mi priburimo to, kar že imate Vi od leta 1889. — smatrate to tako, da se je napravila Vam krivica!

Priviligiran stan!

Delovanje „Društva slov. katehetov.“

„Sloven. Učitelj“ piše dalje:

„Za podporo učiteljstva (torej menda vendar tudi veroučiteljev) so zvišali lani prvotno vsoto do 15.000 K. Od teh doslej nobeden katehet ni dobil niti vinarja.“

„Društvo slov. katehetov“ je po Veliki noči vložilo prošnjo, da bi se dovolilo peterim ljubljanskim ljudskošolskim katehetom za letos nekoliko podpora, ker se je vsled zapovedanega zgodnjega I. sv. obhajila otrok število prvoochajancev na stotine pomnožilo ter imajo kate-

LISTEK.

Slovensko šolstvo v tržaški okolici v dobi konkordata.

Spisal Ferdo Plemlič.

(Dalje.)

VII. Uradni spisi.

V tem pogledu ima konkordatna doba pred sedanjo to dvomljivo prednost, da je imel tedaj učitelj mogoče še več pisarij, potrebnih in nepotrebnih, negoli dananes, dasi se tudi sedaj tuintam pojavlja odzgorajdol stremljenje po „papirizaciji“ učiteljske dela v šoli. „Papir poje“, pravijo, da pri tem petju pa lenih najslajše zaspi, nihče ne pomisli. Pustimo tedaj zapeti papirje konkordatske dobe!

V prvo je bilo zankazano prepisovati vsak odlok, vsako okrožnico v „protokol“ dobesedno. Preden je nastopil svojo pot na bližnjo šolo. Omenil sem že (pogl. IV. l.), da so taki spisi krožili od šole do šole, dokler se niso povrnilo k okrož. šol. nadzorstvu, ki je strogo pazilo,

da ni kje kakšen zaostal, in o taki priliki je tudi zagrmelo.“

Učitelji so dopisovali s šolskimi oblastnjami preko „naravnega“ vodstva, t. j. preko župnijskih uradov. Čudovito pot nekaterih takih spisov sem tudi že omenil, ko je bil govor o pavšalnih in remuneracijah (pogl. II. in IV.)

Učitelj je moral voditi sledečo uradno spise: 1. izvleček o izidu javnih izkušen učencev, 2. mesečne prjdnostne zapiske za dnevno in ponavljalno šolo, 3. zapisnik o dnevnem izpraševanju in zapisnik dnevnih zamud, 4. katalog za verouk in verske vaje, 5. mesečne piene vaje učencev, 6. zapisek učnih predmetov in napredka v njih, 7. zapisnik ubožnih otrok ter knjig za ubožne učence, 8. izkaz številca šole obiskujočih otrok v primerj z izkazom prejšnjega šol. leta, 9. zapisnik šolodognih otrok, (šol. matice), 10. šolski dnevnik, 11. zlate in črne bukve, 12. inventar, 13. gestijski protokol, 14. protokol odpisanih odlokov in okrožnic, 15. od okrož. šol. nadzorstva podpisanih urnik, 16. zapisnik opazk, pritožb in prošenj.

Poleg tega je moral o priliki javnih izkušenj še predložiti:

1. vzpored izkušnje, 2. izvleček za izkušnjo, ki je obsegal 41 točk, 3. natančen zapisnik obdelane učne snovi z naredbo strani iz učnih knjig in številkami predpisov, 4. zapisnik mesečnih pisnih vaj učencev, osobito nemških in računskih, 5. zapisnik šolnino plačujočih in šolnino oproščenih učencev, kjer je bila šolnina v navadi (v tržaški okolici ne!), 6. izkaz izdelanih ženskih ročnih del, 7. izkaz učencev, ki uživajo zasebni pouk, 8. izkaz učencev, ki so sprejeli brezplačno učne knjige, 9. izkaz od višje šol. oblasti odobrenih premijskih knjig. Teško, da so vsi učitelji vse te spise redno vodili. Tudi čudno bi ne bilo, če bi bil pri tej šumi papirja kakšen spis pomanjkljiv; kar se je pa seveda točno grajalo.

Ali to še ni vse. Vrhutega je bilo predložiti od časa do časa izkaz o potrebnih popravah šol. prostorov ali šolske oprave; seveda tudi ta redno podpisani, t. j. s podpis učiteljskega, krajnega šol. ograde in duš. pastirja. Vpošiljati je bilo tudi, navadno mesečno, seznam šol. pouk zasamarjujočih učencev. Odgovarjati je bilo treba na razna vprašanja okrož. šol. nadzorstva, ki so ponajveč zahtevala podatke o verskih vajah

učencev. Vsakoletno je bilo ukazano predložiti s prošnjo za remuneracijo za pouk v ponavljalni šoli tudi hkrati (od l. 1851. naprej) podatke o stanju te šole ter podatke, koliko časa in kje je učitelj že delil sličen pouk. Predložiti je bilo končno še naloge za učiteljske konference itd.

Pod to papirnato povodnjijo se je seveda udušil vsak višji polet učiteljstva. Nu, današnja doba res ni mnogo bolj v stremljenju po odpravi gotovih, čisto res malo potrebnih spisov in „rubrik“. Papir, črka, to je še danes vse, in posebno čarobno moč je zadobila v modernih časih — rdeča tinta. Duh — da, kdo pa vpraša po njem?!

Leta 1855. (18. feb.) se je skrajšala uradnim šol. spisom, namenjenim magistratu, pot v toliko, da je bilo dovoljeno, vposlati jih naravnost na magistrat.

Leta 1868. (2. nov.) določa magistratni odlok, da morajo (novimeenovani) šol. vodstva pošiljati vse uradne spise na magistrat, ki preskrbi mprebitno nadaljno pot. S tem je tudi pronehal nemški uradni jezik in prišel v veljavo italijanski.

(Dalje.)

t je veliko večje stroške, nego druga leta. (Na šoli pri sv. Jakobu je bilo okrog 200 kron stroškov.) Toda prošnja, ki so jo vložili za veljavno in pomenljivo vzgojno zadevo, je odklonjena — vsaj odgovora ni nobenega. — Može se izgovarjajo. tako smo čuli, da v ta namen ni denarja, da je onih 15.000 K odločenih za bolno učiteljstvo itd.“

Tu je torej dokaz, kako deluje „Društvo slov. katehetov“ v korist in prid posvetnega učiteljstva v gmetnem oziru. Kako pa delujejo za interese posvetnega učiteljstva v pravnem oziru, to nam pa izpričujejo razni odloki dež. šol. sveta in najraznobarvnejše ministrske odredbe.

Torej sedaj bi radi pojedli še te fonde — odmerjene v podporo učiteljem!

Radovedni smo, počemu se porabljajo razni verski fondi, saj je vendar to verska zadeva in stvar, za katero bi se vendar lahko tudi uporabili? In to bi se uporabilo upravičeno vsaj enkrat v letu, saj ubožni starši si odrgajo od lastnih ust in težko prisluženih novčičev, da dajo ob tej priliki znatne vsote otrokom za novo obleko, za obvezne mašne knjžice, za sveče, ki jih darujejo cerkvi, in za najrazličnejše stvari, ki jim jih priporočajo kateheti.

Koliko znosijo ta dan starši v cerkvene puščice, ko spremijo svojega otroka v cerkev!

A ne, ravno ubogi učiteljski pari je potreba odrgati še ta nepotreben izdelek, da kateheti izkazujejo s tem svoje kavalirstvo!

Deželni odbor na zatožno klop!

„Slov. Učitelj“ piše dalje:

„Ne vemo ravno, kako se glasi besedilo, ki se je z njim dovolila podpora 15.000 K; toliko pa lahko rečemo, da bi se morali razdeljevalci tega fonda zagovarjati že pred sodiščem, ako res zakon določa, da je dovoljen fond strogo samo za bolne učitelje, in pa da ga ne bodo mogli spraviti v promet, ako nas ljubi Bog ne udari s posebnimi boleznimi.“

No, no! Tako hudo pa še mi ne mislimo!

Kaj bi pa potem mi dejali v zadevi podpor učiteljem, ko je dež. odbor podelil raznim Šlomškarjem več podpore, nego so jim to priporočali okr. šol. svet in dež. šol. svet, medtem ko so naprednim učiteljem dali redno manj nego se jim je priporočalo, ali celo nič.

Kaj bi mi porekli, ko se je le nekaterim vdovam zvišala pokojnina n a t i h e m in so se druge vdove popolnoma prezrele.

No, pa urednika „Slov. Učitelja“, katehet Čadež in novopečeni kočevski c. kr. okr. šol. nadzornik Joško Novak, morata že poznati deželne odbornike, če trdita, „da bi se razdeljevalci tega fonda moralizirali že pred sodiščem zagovarjati.“ —

Tako hude obsodbe še mi nismo izrekli nad poslovanjem dež. odbornikov!

Vemo pa, da se vrše vse pristranosti nad nami v imenu političnega bojkota in da vodi šol. referat v deželnem odboru tisti dr. Zajec, ki je vrgel poštenega davkoplačevalca iz deželnega odbora ven v znamenju pol. bojkota!

Usmiljeni Samaritani.

„Slov. Učitelj“ piše dalje:

„Podpora iz tega fonda so dobili učitelji, ki imajo bolezen v družini. Prav. Privoščimo pomoč. Toda družinski očetje imajo draginjsko doklado, — mi ne. Ti učitelji so dobili podporo ne radi svoje bolezni, ampak radi nezgod v družini. Z enako pravico terjamo tudi mi letos pomoči iz istega vira, ker nas je letos zadela izredna — recimo nezgoda, ko imamo radi stotin prvoozbahancev tako izredne stroške...“

Gnusi se nam grdi samogoltni materializem Gospodovih namestnikov, zakaj njih nevoščljivost presega že meje poštenosti!

Pač ne poznajo socialne bede in njene gorja in ne skrbi, bridkih ur in bridkosti družinskega življenja. Živeč v preobilici bi radi snedli sami sebel!

Družinskim očetom zavidajo draginjsko doklado, češ, če so jo dobili oni, bi jo morali dobiti tudi — Mi!

Tega pa ne upoštevajo, da ima družinski oče često po petkrat več neodložljivih stroškov; tega ne upoštevajo, da je kak družinski oče često šele v IV. plač. razredu, medtem ko pridejo oni takoj v II. plač. razred (kot samci); tega ne upoštevajo, da če bi oni dobili draginjsko doklado, bi bilo krivično, če jo hkrati ne dobe tudi neoženjeni učitelji in učiteljice, ki danes tudi nimajo še draginjske doklade in ki niso v II. plač. razredu — kakor kateheti —

temveč v IV.: in če ne dobe oni, ki se morajo preživljati z 800 K letne plače?

Katehet ima takoj v začetku 1400 kron plače, posvetni učitelj pa 800 K, reci: osemsto kron!

Učiteljice imajo manj kakor učitelji in komaj toliko na koncu (40 let), kakor kateheti v začetku!

Tu se zreali ona skrb za učiteljice, ko piše v isti številki „Slov. Učitelja“ stran dalje od citirane notice „poročevalce“:

„Radovedni smo, če je stebrom tiste tiskarne, kjer se „fabricira“ zloglasni list „Jutro“, prišlo na misel, da sami tišče učiteljstvo k tlo, da pri takih razmerah nikdar in nikoli ne bodo mogli zastopniki slovenskega ljudstva glasovati za izboljšek, ki ga liberalni koritarji med ljubljanskimi učitelji odjedajo predvsem našim kol-ginjam.“

Prepričani smo, da ta poročevalec ni bil nihče drugi nego katehet!

In končno piše usmiljeni božji namestnik: „Ti učitelji so dobili podporo ne radi s v o j e bolezni, ampak radi nezgod v družini.“

Ali ne poplača vseh zdravnikov, zdravil itd. v slučaju bolezni v družini družinski oče? Ali bo plačevala v tem slučaju stroške žena ali celo otrok sam — ki ničesar ne zasluži?

Več socialnega duha in usmiljenja do bližnjega v Vaša srca — gospodje kateheti!

Ni li vsega pomilovanja vruden družinski oče, ki mora poleg neizmernega gorja bolezni v družini in poleg neizmernih skrbi trpeti še gmetno škodo, ki jo nima s čim poravnati? Neusmiljeni oznanjevalci vere ljubezni!

Končamo mirno.

„Slovenski Učitelj“ piše dalje:

„Sicer se pa nam ne kaže pravdarsko prerokati, ker — da kratko rečemo — našega eminentno-kulturnega, vzgojnega in socialnega dela svet ni vpošteval in ga ne vpoštevata, zato se pa tudi naše prošnje kratkomalo odpravljajo. Če kdo zida recimo „vzoren“ blev, sme danes upati na pomoč; tisti ki zida mladini trdno in neomajno podlago prave naobrazbe, krščanskega življenja in jeklene zvestobe do Boga in do domovine, naj pa namesto draginjske doklade, ki so mu jo odstrigli, plačuje izredno velike stroške za šolske in vzgojne namene iz svojega praznega žepa!“

Definitivni katehet naj si pri ustih pritrga, da bo mogel dan prvega sv. obhajila primerno proslaviti ter mladini napraviti dostojno n običajno veselje, ali pa naj gre iskat na posodo ter naj se zadolži po krivdi tistih, ki ne marajo umeti, da draginja tudi katehetom ne prizanaša. Ni našemu stanu primerno, da bi se poganjali za take materialne stvari: toda nevolja nas grabi, ko vidimo, da za nas ni srca!“

Končamo: Verujte nam, da bo otroku ostal dan prvega sv. obhajila v spominu, če ga proslave s pobožnosti lastno mirnostjo, ker verske čuvstva se ne zbuja v hrupu in tudi ne s hrupom, zahtevajo mirnosti — ločene od svetnega veselja; torej ni potreba katehetu ničesar si pri ustih pritrgati, da bo mogel dan prvega obhajila primerno proslaviti ter mladini napraviti dostojno in običajno veselje, ker dostojno se ga proslavi v miru brez posvetnosti, s srcem!

„Kraljestvo moje ni od tega sveta!“

Slovensko šolstvo v Trstu.

Sestavil in na XXIII. Zavezni skupščini v Trstu poročal Ferdo pl. Kleinmayr.

Slehnemu tržaškemu Slovencev zadržti srce v prsih, ko čuje govoriti o našem tukajšnjem šolstvu, zadržti mu bolesti, ki so mu jo rodili neprestani boji, neizpolnjene nade. In kako tudi ne! Saj imamo v tem pogledu tako malo pristno lastnega, in vendar, kako mnogoštevilen material ponuja šolam še pri teh žalostnih šolskih razmerah naš življenj na tržaških tleh. Z vsilo silo svojih mladih moči se upira naša mladina proti nenaravnemu šolskemu sistemu, ki jo kakor mora tlačiti ob tla; z vso vnmemo se bori tržaško slovenstvo že desetletja in desetletja za svoje pravo na šolskem polju. In kakšni šolski zavodi so nam danes na razpolago, in kaj imamo? Izven ljudskih šol nič ali skoro nič, in še za ljudske šole v mestu moramo skrbeti mi iz lastnega žepa, medtem ko nam okoliške ljudske šole vzdržuje vsaj mestni magistrat. Kolika krivica se nam godi,

bodo bolje od vsakih govorniških fraz govorile v naslednjem številke.

Če govorim o slovenskem šolstvu v Trstu in njegovi okolici, govorim v prvi vrsti o slovenskem, ker to, kar je izven slednjega še slovenskega šolstva v Trstu, je bore malo.

Zgodovino tržaškega slovenskega šolstva je razdeliti po njegovem vnanjem pojavu v dve razdobji. Mejniki postavljata l. 1888., v katerem so odprli prvo slovensko ljudsko šolo v mestu Trstu, to je šola C. M. D. pri sv. Jakobu. Do tedaj moremo namreč govoriti o slovenskih ljud. šolah v okolici, od tedaj naprej pa tudi o postanku in razvoju slovenskega šolstva v mestu samem. Po notranjem ustroju bi zgodovino tržaškega slov. šol. lahko razdelili, kakor tudi drugod običajno, v konkordatsko in moderno dobo z mejnikom l. 1868., ali to je za nas manj važno, ker moremo v konkordatski dobi govoriti — izvzemši že tedaj obstoječo zasebno srbsko šolo — edinele o slovenskih šolah v okolici, ker so se ustanovile in razvile slovenske šole v mestu jedva v moderni dobi.

In tako se držim prve razdelbe ter govorim:

1. o slovenskem šolstvu v okolici,
2. o slovenskem šolstvu v mestu.

1. Slovenske šole v okolici.

V tržaški okolici štejemo 10 sloven. ljud. šol, ki jih vzdržuje mestni magistrat. Vse te šole so se s skoro malimi izjemami razvile iz tozadevnih trivialk. Najstarejša je šola na Opčinah (ustanovljena 1798. l.), slede ji časovno one na Katinari, v Barkovljah, v Bazovici, v Sv. Križu, na Proseku—Kontovelu, v Škednju, v Sv. Ivanu, v Rojanu in najmlajša (ustanovljena leta 1868.) v Trebčah. Rodile so se tedaj naše okoliške slov. šole v konkordatski dobi, ali le malo so v tej dobi napredovale, le malo se razvijale. Izvzemši škedenjsko in proseško dvorazrednico, so ostale vse druge enorazrednice.

Ni moj namen, niti mi ni zadostni čas odmerjen, da bi govoril obširneje o konkordatski dobi in njenem vplivu na naše okoliško šolstvo, omejiti se hočem le na narodnostni moment v tej dobi. Uradni jezik naših okoliških ljudskih šol je bil vso dobo nemški. V nemškem jeziku so namreč dopisovale šolske oblasti, bodisi višje šolsko nadzorstvo na škofiji, bodisi okrožno šol. nadzorstvo za okolico, bodisi šolsko vodstvo, ki je bil tačas krajevni dušnopastirski urad, bodisi c. kr. guberniji; le mestni magistrat se je posluževal italijansčine. Mrvico pravice so pripoznali slov. jeziku jedva leta 1849., ko je bilo dovoljeno učiteljem, da smejo voditi nekatere uradne spise, kakor letna poročila o šolskih izkušnjah, kataloge, urnike, izpričevala, zlate in črne bukve, tudi v slov. jeziku. Drugače pa je ostal nemški jezik v polni veljavi, tudi naloge za učiteljske konference so sestavljali v nemškem jeziku. Ko je leta 1868. prevzel magistrat naše ljudsko šolstvo, se je nemščina umaknila iz uradnega občevanja ter dala prostor italijansčini, ki je vsaj deželni jezik, kar nemščini pod tržaškim obnebjem ne moremo pripoznati. Edina tudi slovenska šolska tiskovina, ki se dandanes rabi na okoliških šolah, so izpričevala.

Učni jezik okoliških trivialk je bil nemško-slovenski, to je slovenščina je bilo sredstvo, priučenje nemščine namen. S pohvalo pa moram omeniti, da se že tedanje okoliško učiteljstvo ni ravno prehudu navduševalo za nemški jezik ter bolj gojilo materinščino. Zato je prejelo l. 1838. od duh. šolske oblasti tozadevni ukor in nalog gojiti kolikor možno pouk v nemščini. (Dalje.)

Učiteljsko potovanje v Savinjskih planinah.

V letošnji velikonočni številki „Učiteljskega Tovariša“ se je razložil namen in pomen ter načrt skupnega učiteljskega potovanja v Savinjskih planinah.

Odzvalo se je vabilu deset tovarišev in tovarišic, ki pošiljajo mesečne obroke za skupne stroške.

Sprejme pa se lahko še 5 tovarišev ali tovarišic v ta krog planincev, ako se hočejo udeležiti skupnega potovanja pod javljenimi pogoji.

V glavnih potezah omenjamo:

Potovanje se vrši v dneih 4., 5., 6. in 7. septembra 1911.

Dne 4. septembra (ponedeljek) po dohodu zjutrajnega vlaka iz Celja na postajo Rečiška vas (8.39) skupno odpotovanje z vozovi skozi Mozirje, Ljubno v Luče. Po obedu z vozovi do Belšaka; tam se partija loči:

A. (Težja tura, le za hribolazce. Vodi tov. Kocbek): Belšak — Robanov Kot — Kocbekova kočja pod Ojstrico.

B. (Lahka tura. Vodi tov. Šijáneec.): Z vozovi do Solčave — Logarska dolina — Piskernik.

Dne 5. septembra: A. Kocbekova kočja — Ojstrica — Planjava — Kamniško sedlo.

B. Piskernik — Slap pod Rinko — Okrešelj. Frischaufov dom — Kamniško sedlo.

Na Kamniškem sedlu se partija zopet združi in potuje skupno v Bistriško dolino do turistne hiše.

Dne 6. septembra: Turistna hiša v Bistrici — Stahovica — odtod z vozovi v Kamnik. Iz Kamnika z vozovi pod hrib Črnivec, peš čez Črnivec — potem z vozovi v Gornji grad.

Dne 7. septembra: Z vozovi Goruji grad — Bočna — peš čez sedlo Lipa na Vransko. —

Z vozovi: Vransko na žel. postajo Sv. Peter v Savinjski dolini k popoldanskemu vlaku.

Kdor se udeleži vse ture, plača za skupno oskrbo (vsa prehrana od Rečiške vasi do Sv. Petra v Savinjski dolini, vozaina, prenočevalnina, pristojbine v planinskih kočah, vodniki, nosači, napitnine itd., izvzeta je pijača razen pri potovanju čez planine, zakaj dobi se dobra in ne predraga pijača po vseh kočah in vseh krajih, koder bomo potovali) 50 K. Kdor se priklopi turi pri Belšaku, plača 44 K; kdor pa se loči v Kamniku (po obedu), 40 K. — Ako se želi kdo turi kje drugje priklopiti, ali od nje ločiti, se bo po možnosti na to oziralo in primerno računalo.

Pri prijavi je vložiti 10 K in ostalo vsoto plačati ali skupno ali v mesečnih obrokih vsaj do 5. avgusta t. l.

Ker se sedaj sprejme le še 5 tovarišev ali tovarišic, oziroma učiteljskih soprog ali članov njih rodbin za to potovanje, naj se dotičniki nujno javijo ter vpošljejo prvi obrok (10 K); zakaj, ko je doseženo določeno število, se ne more nihče več sprejeti.

Razne podrobnosti vam naznani vodstvo izleta, za sedaj le še omenjamo, da bo vse preskrbljeno glede udobnega bivanja (prenočevanja), glede dobre, sveže in zadostne prehrane (zajtrk, predpoldanska, obed, južina, večerja) in drugih eventualnostij.

V vseh stvareh, ki se tičejo tega izleta, je pisati tovarišu Šijancu, učitelju v Gornjem gradu, Savinjska dolina. Priložite znamko za odgovor!

Ne odlašajte s prijavo, da ne zamudite!

Moji poizkusi, kako povzdigniti šolski obisk na šoli v Novi Štifti.

Govoril Ivan Kelc na zborovanju Gornjegrajskega učiteljskega društva dne 4. maja pri sv. Frančišku Ks. (Dalje.)

Da bi vplival na vedno večje zanimanje do šolskega obiska, nisem nikoli črtil otrok katerih starši so me črtili — to bi bilo nepedagoško! — nego ravno s temi sem ravnal vedno najvljudneje in najprijazneje ter jih poučeval in vzgajal, kolikor najbolj mogoče intenzivno, dobro vedoč, da je tako postopanje most, po katerem se sigurno pride do sre. ljubezni in spoštovanja njihovih staršev, in sem se motil. Vsakokrat so imeli otroci domne pokazati, kaj so se naučili v šoli, starši so želeli uvideti vedno bolj in bolj, da njihovi otroci res ne hodijo zamaž v šolo, nego da se odlikujejo vedno bolj tako glede napredka v naukih kakor glede spodobnega vedenja. Da jih še bolj privežem na šolski obisk, sem ustanovil sicer s težavami, a sedaj jako dobro napredujo in od vseh hvaljeno šolsko kuhinjo, da zamorejo oddaljeni in ubožni otroci v zimskem času dobivati opoldne toplo kosilo. Drugače bi odhajali domov h kosilu, a k popol-